

הנחיות היועץ המשפטי לממשלה	השירות המשפטי הציבורי יחוד המקצוע
תאריך: י"א תמוז התשל"ד, 1 יולי 1974 עדכון: כ"ג תמוז התשס"ב, 3 יולי 2002 מספר הנחיה: 9.1200 (21.601)	ייצוג על-ידי עורכי-דין

ייצוג על-ידי עורך-דין

התעוררה שאלה בדבר זכותו של אדם להיות מיוצג על-ידי עורך-דין במגע ומשא שיש לו עם רשויות המדינה בעניינים מעניינים שונים.

סעיף 22 לחוק לשכת עורכי הדין, התשכ"א - 1961 קובע לאמור:

"אדם שייפה כוחו של עורך-דין זכאי להיות מיוצג על-ידיו בפני כל רשויות המדינה, רשויות מקומיות וגופים ואנשים אחרים הממלאים תפקידים ציבוריים על-פי דין; אין בהוראה זו כדי לגרוע מכל סמכות לדרוש נוכחותו או פעולה אישית של האדם המיוצג, ואיך בה כדי לפגוע בחיקוק המסדיר את הייצוג בפני רשות, גוף או איש כאמור".

סעיף 22 הנזכר לעיל עניינו בפעילות רשויות המדינה "על-פי דין", דהיינו - במקום שרשות מרשויות המדינה פועלת בתפקידי שלטון (ראו בג"צ 160/62 אחים שרבט נ' האגודה למען הזקן באיזורי העמקים בישראל, ואח', פ"ד כ"ז(1), 620, 625 - 626), והוראתו היא שזכותו של אזרח להיות מיוצג על-ידי עורך-דין דווקא. בפעילות כאמור לעיל, איפוא, חייבת הרשות לנהל מגע ומשא עם עורך-דין - אם זה רצונו של הפרט - ולא תישמע הרשות בטענה, כי מבקשת היא שהמגע והמשא יהיה עם הפרט במישרין דווקא. זכות הייצוג היא העיקר ובאין הוראת חוק לסתור או כוונה לסתור הניתנת לפרשנות ממטרת החוק, רשאי אדם להיות מיוצג.

הוראת חוק שכזו נדונה על-ידי בית-המשפט העליון בד"נ 13/75 מפקד משטרה צבאית חוקרת נ' פלוני, פ"ד (3) 617, שם פורש חוק השיפוט הצבאי, התשט"ו - 1955 כקובע הסדר שלילי לגבי זכות הייצוג של נאשם, נגדו מתנהלת בדיקה בהתאם לסימן ב', פרק א', חלק ה' של החוק (סעיפים 251 - 282ב).

כן נפסק שחבר הכנסת, שהואשם בפלילים ונדונה הסרת חסינותו, אף שיש לו הזכות להעמיד לעצמו פרקליט שיטען טענותיו בפני ועדת הכנסת, ההגינות השלטונית אינה מחייבת כי זכות הייצוג תעמוד לו גם בדיוני המליאה (בג"צ 1843/93 פנחסי נ' כנסת ישראל, ואח', פ"ד מט(1), 661).

ניתן גם לצייר מקרים בהם מטבע הדברים לא תתפוס זכות הייצוג על-ידי עורך-דין. כך, למשל, במקום שהרשות עורכת בחינות, שמטבע ברייתן הן אישיות, והוא הדין במקום שהמדובר בבדיקה רפואית הנערכת על-פי דין (ראו הסיפא לסעיף 22 הנזכר לעיל). במקרים אלה ובמקרים אחרים כיוצא באלה אין נפקות, כמובן, לזכות הייצוג על-ידי עורך-דין. המכנה המשותף לכל אותם מקרים

הוא, שהמדובר בהם בפעילות שבעצם טיבה דורשת ששיתוף פעולה על-ידי הפרט, ושוללת זכות ייצוג על-ידי עורך-דין. הוא הדין גם לנושאים אחרים בעלי אופי הומניטרי.

שאלה נוספת היא, אם עומדת לפרט זכות להיות מיוצג על-ידי עורך-דין במקום שרשות מרשויות המדינה אינה פועלת "על-פי דין" במובנו המצומצם של המושג. נניח שהמדובר הוא בעובד שהסתכסך עם הממונה עליו, ולשם בירור העניין ושיקול באשר לנקיטת הליכים אלה או אחרים, מבקשת הנהלת המשרד להיפגש עם העובד לשיחה. האם זכאי העובד להיות מיוצג בשיחה זו על-ידי עורך-דין? במקרה זה ובמקרים אחרים כיוצא בזה אין לקבוע כללים נוקשים ומחייבים, הואיל ומטבע הדברים שונים המקרים אלה מאלה. יחד עם זאת, ניתן לקבוע כהנחיה עקרונית, שאין לשלול זכות של עובד להיות מיוצג על-ידי עורך-דין, דהיינו על-ידי אדם בעל מיומנות להציג נושא בדרך מסודרת ועניינית, כאשר נשקלות מסקנות בעלות משמעות משפטית, כגון, פיטורין, העמדה לדין וכדומה.

סוג עניינים נוסף הוא, במקום שהמדינה כרתה חוזה עם פרט, ומתגלעים סכסוכים בין הצדדים באשר לשאלה אם מבוצע החוזה כהלכתו. לגבי סוג מקרים זה, אין להרבות מלים על כך שהפרט זכאי להיות מיוצג על-ידי עורך-דין.

לגבי כל המקרים בהם מיוצג הפרט על-ידי עורך-דין, על הרשות לדרוש שהמגע עמו לא ייערך אלא בהשתתפותו של איש הייעוץ המשפטי של המשרד הנוגע בדבר. כמו כן, כאשר אדם מיוצג על-ידי עורך-דין, ייעשו כל התקשרויותיו עם הרשות רק באמצעות עורך-דינו. הדברים עולים מהאמור בסעיף 25(א) לכללי לשכת עורכי הדין (אתיקה מקצועית), התשמ"ו - 1986, הקובע כי:

"עורך-דין היודע כי הצד שכנגד מיוצג בעניין פלוני בידי עורך-דין -
(1) לא יפנה אל הצד שכנגד אלא באמצעות עורך הדין המייצגו באותו
עניין;
(2) לא יפגש עם הצד שכנגד לצורך דיון באותו עניין אלא בנוכחות עורך
דינו."